

24-107 d.d. 13.02.2024

RAPPORT

Overzicht uitgaven van het sociaal domein van Nederlandse gemeenten in 2022

INHOUDSOPGAVE

1	SAMENVATTING _____	3
2	STIJGING NETTO BATEN MAAR NIET BINNEN HET SOCIAAL DOMEIN _____	5
3	LANDELIJK BEELD 2022 EN HET MEERJARIG PERSPECTIEF _____	6
3.1	SOCIAAL DOMEIN: STIJGING NETTO LASTEN ONAFGEBROKEN SINDS 2015 _____	6
3.2	ANDERE GEMEENTELIJKE CLUSTERS: NETTO LASTEN IN REKENINGEN 2028 TOT EN MET 2022 _____	10
	GEGEVENSBRONNEN _____	12
	BIJLAGE 1.1 INKOMEN & PARTICIPATIE _____	14
	BIJLAGE 1.2 SAMENKRACHT EN BURGERPARTICIPATIE _____	15
	BIJLAGE 1.3 JEUGD _____	15
	BIJLAGE 1.4 MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING _____	16
	BIJLAGE 1.5 VOLKSGEZONDHEID _____	16

1 SAMENVATTING

Dit werkdocument geeft in opdracht van VNG, Divosa en NDSB in tabellen het overzicht van de uitgaven van het sociaal domein van de in totaal 345 gemeenten in 2022 in beeld¹.

Vanaf 2018 zijn de netto lasten van het sociaal domein met 4,3 miljard gestegen. Dat komt neer op een relatieve stijging van 20,2%. Voor de Wmo is het waarneembaar dat de invoering van het abonnementstarief in combinatie met vergrijzing leidt tot een structurele stijging van de netto lasten. Door de verschuiving van de taken geëscaleerde zorg 18+ van de Wmo naar de Wlz dalen de uitgaven in het cluster *Maatschappelijke ondersteuning* voor gemeenten, zoals de grafiek laat zien. Deze daling geeft enkel weer dat de financiering van een deel van de zorg is verschoven van gemeenten naar het Rijk. Deze kosten worden alsnog gemaakt op landelijk macroniveau. Verder blijven de gemeenten voor wat betreft het cluster *Jeugd* met een structureel tekort kampen. De toenemende (jGGZ) problematiek bij jongeren, stapeling van voorzieningen in het cluster *Jeugd*, de toegenomen duur (aantal dagen) van jeugdhulp en de toenemende complexiteit verklaren de hogere netto lasten.

Daarnaast hebben zich in 2022 een aantal 'bijzonderheden' voorgedaan, waaronder de opvang van Oekraïners (voor *Samenkracht & Burgerparticipatie*) en de energietoeslag (voor *Inkomen & Participatie*). Bij de opvang voor Oekraïners lijkt de compensatie toereikend (een dalende staaf in 2022). Voor de energietoeslag compenseert het Rijk de gemeenten in 2022 via de algemene uitkering van het Gemeentefonds.

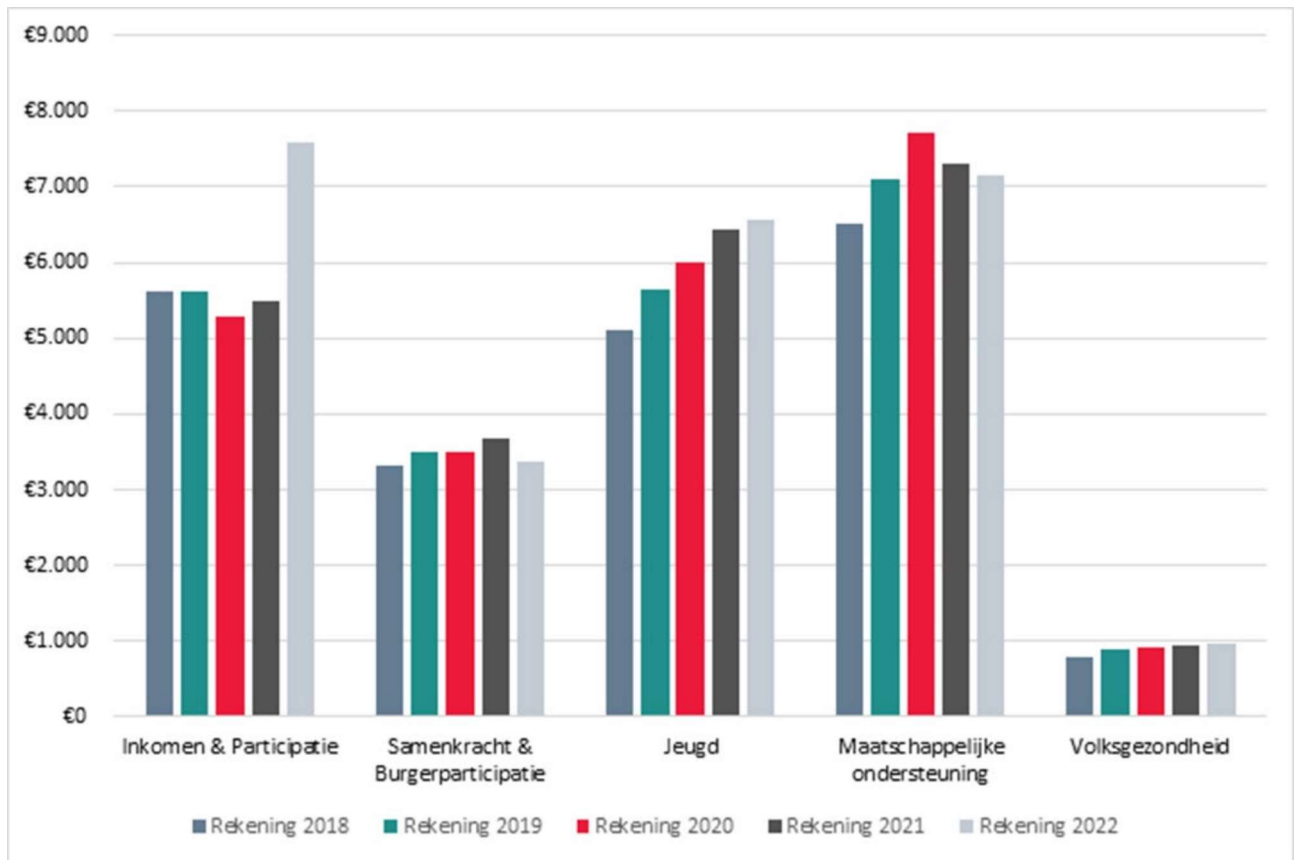
De structurele financiële problemen worden gemaskeerd door incidentele inkomsten vanuit het Rijk. Incidentele inkomsten zijn middelen die via een 'Specifieke Uitkering' worden toegekend (zoals via de RegioDeals, IZA en GALA) of inkomsten die pas aan het einde van het lopende boekjaar worden toegekend door het Rijk aan de gemeenten. Voor deze laatste vorm is er weinig tijd om middelen in te zetten, waardoor het boekhoudkundig lijkt dat het in dat jaar wel meevalt met het tekort.

Uit de tabellen komt het beeld naar voren dat de vergelijkbaarheid op de inhoudelijke clusters steeds lastiger wordt. Dit komt doordat onderdelen worden overgeheveld naar andere wetten en door de ontwikkeling dat steeds vaker incidenteel geld beschikbaar komt als compensatie voor externe ontwikkelingen.

Van belang bij de kostenstijging zijn externe factoren, zoals inflatie en loonstijgingen bij organisaties die het beleid moeten uitvoeren, zoals 'social work' en (jeugd)zorginstellingen. Daarbij speelt overigens personeelskrapte een steeds belangrijker probleem om ook tot daadwerkelijke uitvoering te komen. De personele krapte drukt daarnaast ook de uitgaven.

¹ In dit rapport wordt gebruik gemaakt van financiële gegevens die gemeenten hebben aangeleverd bij het CBS. Hierbij worden baten (inkomsten) en lasten (uitgaven) verantwoord op taakvelden. Deze taakvelden verwijzen naar de specifieke taken die gemeenten uitvoeren. Een groep taakvelden bij elkaar vormt een cluster.

Grafiek 1 geeft een overzicht van de netto lasten per cluster in het sociaal domein.

Grafiek 1: netto lasten in sociaal domein in rekeningen 2018 tot en met 2022 in mln., inclusief algemene ondersteuning. (Bron: CBS, gemeentelijke rekeningen 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 en eigen bewerking).

2 STIJGING NETTO BATEN MAAR NIET BINNEN HET SOCIAAL DOMEIN

Het jaar 2022 laat wederom een stijging van de gerealiseerde netto baten zien. Waar dit in 2021 nog een stijging van 1,8% was, is de stijging in 2022 5,2% (zie onder staande tabel). De stijging van de gerealiseerde netto baten laten zich als volgt verklaren:

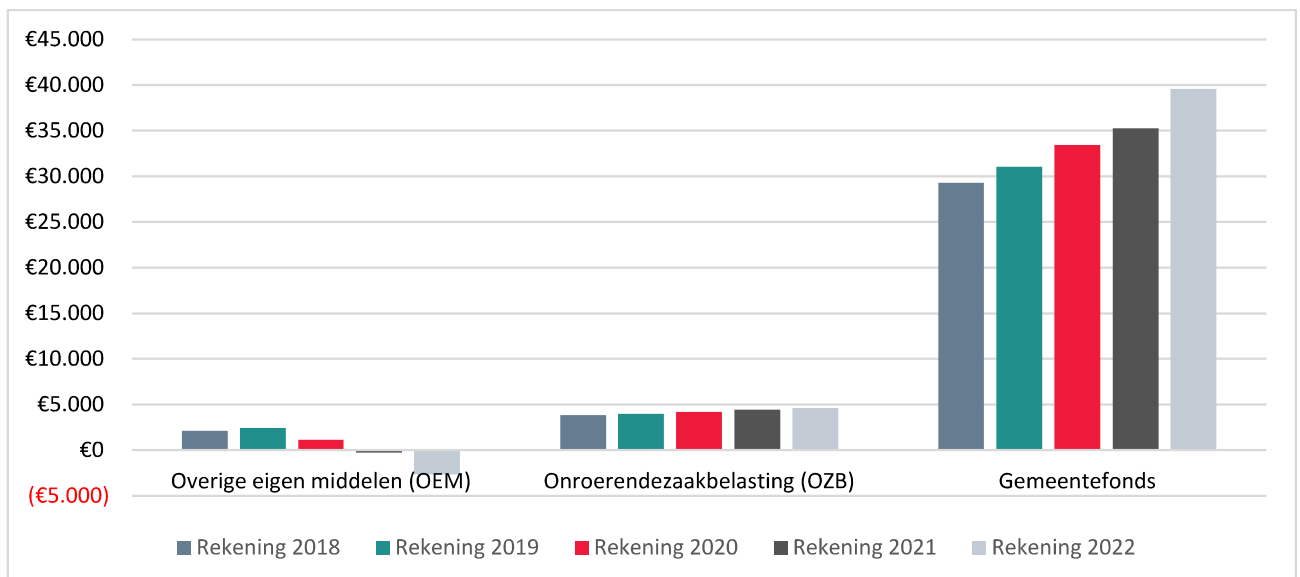
- De overige eigen middelen (OEM) laten een daling zien van € 260 miljoen naar € 2,6 miljard. Dit betekent dat de gemeenten gezamenlijk een positief saldo hebben van € 2,6 miljard ².
- De netto baten uit onroerendezaakbelasting zijn in 2022 gestegen met circa 3,4%. De stijging van de WOZ-waarde waarover belasting wordt geheven droeg onder andere hieraan bij.
- De omvang van het gemeentefonds is in 2022 ten opzichte van 2021 met 12,2% gestegen. Deze stijging is onder andere veroorzaakt door het ontvangen van steunpakketten voor de energietoeslag.

Tabel 1 en grafiek 2 geven een overzicht van de hoogte van de gerealiseerde netto baten in de jaren 2018 tot en met 2022. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de OEM, de Onroerendezaakbelasting (OZB) en het gemeentefonds.

	Rekening 2018	Rekening 2019	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Vershil (22 - 21)	Vershil (22 - 21)%
Overige eigen middelen (OEM)	€ 2.113	€ 2.448	€ 1.124	€ -260	€ -2.648	€ -2.388	917,7%
Onroerendezaakbelasting (OZB)	€ 3.825	€ 3.973	€ 4.174	€ 4.446	€ 4.597	€ 150	3,4%
Gemeentefonds	€ 29.302	€ 31.036	€ 33.435	€ 35.255	€ 39.556	€ 4.301	12,2%
Totaal	€ 35.240	€ 37.457	€ 38.733	€ 39.441	€ 41.504	€ 2.063	5,2%

Tabel 1: netto baten uit gemeentefonds, OZB en overige eigen middelen in gemeentelijke rekeningen 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 in mln. En % verschil 2022 - 2021.

(Bron: CBS, gemeentelijke rekeningen 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 en eigen bewerking).

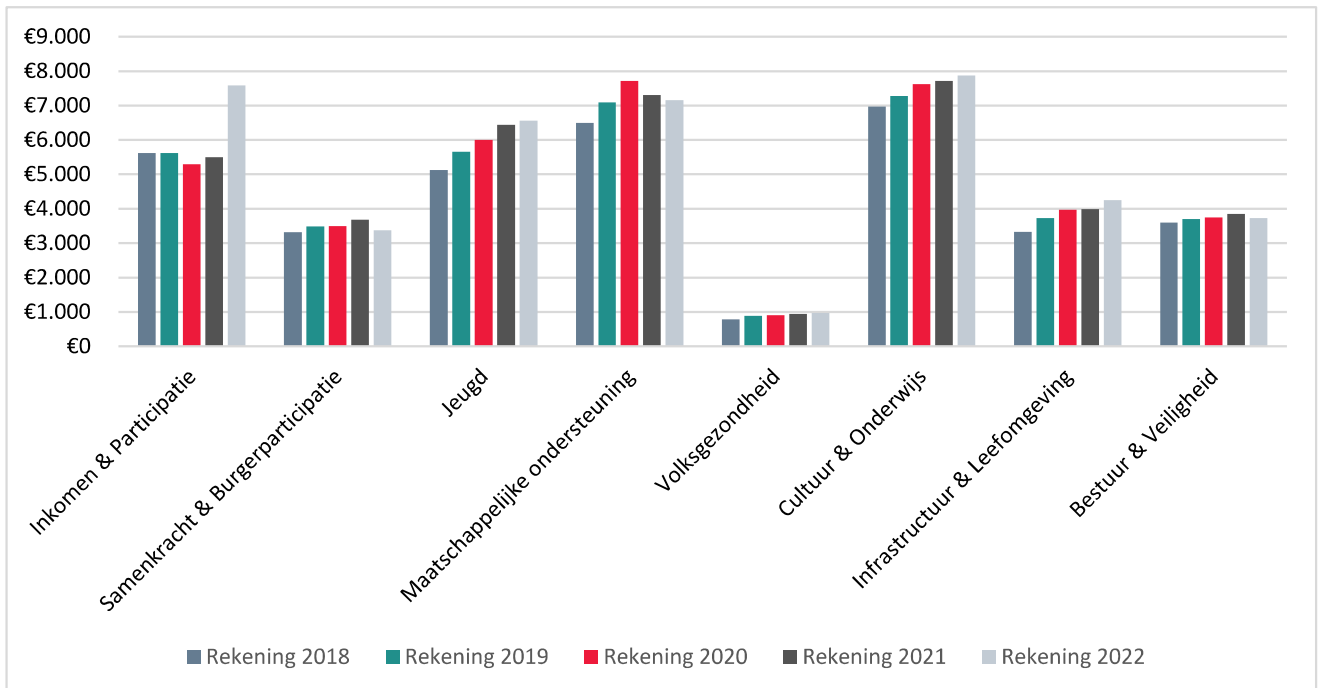
Grafiek 2: netto baten uit gemeentefonds, OZB en overige eigen middelen in gemeentelijke rekeningen 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 in mln. en % verschil 2022 - 2021.

(Bron: CBS, gemeentelijke rekeningen 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 en eigen bewerking).

² Omdat de algemene en bijzondere reservemutaties ook in OEM zitten, daalt OEM maar houden gemeenten toch over.

3 LANDELIJK BEELD 2022 EN HET MEERJARIG PERSPECTIEF

Grafiek 3.1 geeft een overzicht van de door gemeenten gerealiseerde netto lasten in de periode 2018 tot en met 2022. Daarna komen apart de clusters van het sociaal domein (*Inkomen & Participatie, Samenkracht & Burgerparticipatie, Jeugd, Maatschappelijke ondersteuning en Volksgezondheid*) in beeld. Daarna volgen de overige clusters *Cultuur & Onderwijs, Infrastructuur & Leefomgeving* en *Bestuur & Veiligheid*.

Grafiek 3.1: netto lasten in sociaal domein en andere clusters in rekeningen 2018 tot en met 2022 in mln., inclusief algemene ondersteuning.
(Bron: CBS, gemeentelijke rekeningen 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 en eigen bewerking).

3.1 Sociaal domein: stijging netto lasten onafgebroken sinds 2015

Tabel 2 laat de totale gerealiseerde netto lasten in het sociaal domein zien over de periode 2018 tot en met 2022. Daarnaast wordt het absolute en relatieve verschil tussen de jaren 2021 en 2022 weergegeven. De totale netto lasten voor het sociaal domein stegen in 2022 met € 1,77 miljard. Een stijging van 7,4% ten opzichte van 2021. Deze stijging is hoger dan van 2020 op 2021 (2,1%)³. Een aanwijsbare verklaring hiervoor is het cluster *Inkomen & Participatie*. Het cluster laat een stijging zien van 37,9%. Dit is voornamelijk het gevolg van de inflatie van 10%⁴ en de energietoeslag⁵. De afgelopen jaren stegen de uitgaven in het cluster *Maatschappelijke ondersteuning* tussen 2018 en 2020 jaarlijks met circa € 600 miljoen en kenden daarmee tot 2021 in absolute zin de grootste stijging. Vanaf 2021 zien we echter een netto daling van de uitgaven in dit cluster, met name veroorzaakt door de overgang van beschermd wonen van Wmo naar WLZ. *Jeugd* en *Volksgezondheid* neemt in 2022 met 1,9% en 2,4% toe. *Samenkracht & Burgerparticipatie* en *Maatschappelijke ondersteuning* krimpen beide in 2022 met -8,5% en -2,1%. Het valt op dat de uitgaven in het sociaal domein, in vergelijking met de totale netto lasten van de Nederlandse gemeenten, harder stijgen. Het procentuele aandeel van het sociaal domein in de totale gemeentelijke netto lasten neemt hierdoor toe met 1,2%. Over de jaren 2018 tot en met 2021 schommelt het aandeel van het sociaal domein in de totale netto lasten rond de 60,5%. In 2022 is dit toegenomen tot 61,8%.

³ Onderzoek: De financiële staat van het sociaal domein van Nederlandse gemeenten in 2021.

⁴ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/02/inflatie-10-procent-in-2022>

⁵ <https://www.raadvanstate.nl/adviezen/@134707/w12-22-00216->

[iii/#:-:text=Zij%20waren%20inclusief%20financi%C3%ABle%20tegemeetkomingen,maand%20ten%20opzichte%20van%202020.](#)

	Rekening 2018	Rekening 2019	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Vershil (22 - 21)	Vershil (22 - 21)%
Inkomen & Participatie	€ 5.613	€ 5.615	€ 5.287	€ 5.499	€ 7.584	€ 2.085	37,9%
Samenkracht & Burgerparticipatie	€ 3.314	€ 3.490	€ 3.491	€ 3.684	€ 3.373	€ -312	-8,5%
Jeugd	€ 5.120	€ 5.651	€ 5.995	€ 6.439	€ 6.565	€ 125	1,9%
Maatschappelijke ondersteuning	€ 6.503	€ 7.097	€ 7.717	€ 7.309	€ 7.158	€ -151	-2,1%
Volksgezondheid	€ 787	€ 889	€ 909	€ 950	€ 973	€ 23	2,4%
Totaal sociaal domein	€ 21.337	€ 22.743	€ 23.398	€ 23.882	€ 25.652	€ 1.770	7,4%
Totaal netto lasten	€ 35.240	€ 37.457	€ 38.733	€ 39.441	€ 41.504	€ 2.063	5,2%
Aandeel sociaal domein in totaal	60,5%	60,7%	60,4%	60,6%	61,8%	1,2%	
T.b.v. Tabel 1.D excl Jeugd	€ 16.217	€ 17.092	€ 17.403	€ 17.443	€ 19.087	€ 1.645	0,2%
T.b.v. Tabel 1.D excl Wmo	€ 14.834	€ 15.646	€ 15.681	€ 16.573	€ 18.494	€ 1.921	5,7%
T.b.v. Tabel 1.D excl Jeugd + Wmo	€ 9.714	€ 9.995	€ 9.687	€ 10.134	€ 11.930	€ 1.796	4,6%

Tabel 2: netto lasten in sociaal domein in rekeningen 2018 tot en met 2022 in mln., inclusief algemene ondersteuning. (Bron: CBS, gemeentelijke rekeningen 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 en eigen bewerking).

Sinds de decentralisatie in 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor jeugdzorg, werk en inkomen en ondersteuning aan mensen met een beperking (Wmo). Het sociaal domein is de grootste lastenpost van gemeenten en de netto lasten kennen een onafgebroken jaarlijkse stijging sinds de decentralisatie. Sinds 2018 zijn de netto lasten van het sociaal domein met 20,0% gestegen (of € 4,3 miljard). Dat komt neer op een relatieve stijging van 20,2%. Tabel 2A geeft deze ontwikkeling weer over de periode van 2018 tot en met 2022⁶.

In de volgende tabellen worden de afzonderlijke clusters van het sociaal domein verder toegelicht.

	Rekening 2018	Rekening 2019	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Vershil 2022 - 2018	% stijging 2022 tov 2018
Sociaal domein	€ 21.337	€ 22.743	€ 23.398	€ 23.882	€ 25.652	€ 4.315	23,9%
Andere sectoren	€ 13.903	€ 14.714	€ 15.335	€ 15.559	€ 15.852	€ 1.949	13,5%
Totaal netto lasten gemeenten	€ 35.240	€ 37.457	€ 38.733	€ 39.441	€ 41.504	€ 6.264	19,3%
Aandeel sociaal domein in totaal	60,5%	60,7%	60,4%	60,6%	61,8%		

Tabel 2A: netto lasten sociaal domein in Rekeningen 2018 tot en met 2022 in mln., inclusief algemene ondersteuning. (Bron: CBS, gemeentelijke rekeningen 2018 tot en met 2022, Bruno Steiner 'Ruimte en Risico's' (2018), Bruno Steiner 'De rekening opgemaakt!' (2019) en eigen bewerking).

⁶ Door de wijziging van BBV2017 wordt in verband met de vergelijkbaarheid en uniformiteit tot en met 2018 teruggekeken.

3.1.1 Inkomen & Participatie

Tabel 2B geeft een overzicht van de ontwikkelingen in de periode 2018 tot en met 2022.

Lasten "Inkomen & participatie" (incl. AO)	Rekening 2018	Rekening 2019	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Vershil (22 - 21)	Vershil (22 - 21)%
Inkomensregelingen	€ 1.937	€ 1.969	€ 1.625	€ 1.868	€ 3.976 ⁷	€ 2.108	112,8%
Begeleide participatie	€ 2.731	€ 2.633	€ 2.680	€ 2.548	€ 2.504	€ -132	-1,7%
Arbeidsparticipatie	€ 945	€ 1.013	€ 983	€ 1.083	€ 1.104	€ 100	1,9%
Totaal "Inkomen & participatie" (incl. AO)	€ 5.613	€ 5.615	€ 5.287	€ 5.499	€ 7.584	€ 212	37,9%

Tabel 2B: netto lasten cluster 'Inkomen & Participatie' in Rekeningen 2018 tot en met 2022 in mln., inclusief algemene ondersteuning.

(Bron: CBS, gemeentelijke rekeningen 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 en eigen bewerking).

3.1.2 Samenkracht & burgerparticipatie

Lasten "Samenkracht & burgerparticipatie" (incl. AO)	Rekening 2018	Rekening 2019	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Vershil (22 - 21)	Vershil (22 - 21)%
Samenkracht en burgerparticipatie	€ 2.178	€ 2.285	€ 2.257	€ 2.368	€ 1.884	€ -484	-20,4%
Wijkteams	€ 1.136	€ 1.205	€ 1.234	€ 1.316	€ 1.488	€ 172	13,1%
Totaal "Samenkracht & burgerparticipatie" (incl. AO)	€ 3.314	€ 3.490	€ 3.491	€ 3.684	€ 3.373	€ -312	-8,5%

Tabel 2C: netto lasten cluster 'Samenkracht & Burgerparticipatie' in Rekeningen 2018 tot en met 2022 in mln., inclusief algemene ondersteuning.

(Bron: CBS, gemeentelijke rekeningen 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 en eigen bewerking).

3.1.3 Jeugd

Lasten "Jeugd" (incl. AO)	Rekening 2018	Rekening 2019	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Vershil (22 - 21)	Vershil (22 - 21)%
Maatwerkdienstverlening 18-	€ 4.310	€ 4.822	€ 5.155	€ 5.408	€ 5.470	€ 61	1,1%
Geëscaleerde zorg 18-	€ 809	€ 829	€ 840	€ 1.031	€ 1.095	€ 64	6,2%
Totaal "Jeugd" (incl. AO)	€ 5.120	€ 5.651	€ 5.995	€ 6.439	€ 6.565	€ 125	1,9%

Tabel 2D: netto lasten cluster 'Jeugd' in rekeningen 2018 tot en met 2022 in mln., inclusief algemene ondersteuning.

(Bron: CBS, gemeentelijke rekeningen 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 en eigen bewerking).

⁷ Dit is inclusief de energietoeslag.

3.1.4 Maatschappelijke ondersteuning

Tabel 2E geeft de ontwikkeling weer van de netto lasten van het cluster *Maatschappelijke ondersteuning* in de periode 2018 tot en met 2022.

Lasten "MO" (inclusief AO)	Rekening 2018	Rekening 2019	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Vershil (22 - 21)	Vershil (22 - 21)%
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	€ 690	€ 811	€ 848	€ 852	€ 883	€ 31	3,7%
Maatwerkdienstverlening 18+	€ 3.295	€ 3.722	€ 4.025	€ 4.156	€ 4.127	€ -29	-0,7%
Geëscaleerde zorg 18+	€ 2.518	€ 2.565	€ 2.844	€ 2.301	€ 2.147	€ -154	-6,7%
Totaal "MO" (incl. AO)	€ 6.503	€ 7.097	€ 7.717	€ 7.309	€ 7.158	€ -151	-2,1%

Tabel 2E: netto lasten cluster 'Maatschappelijke ondersteuning' in rekeningen 2018 tot en met 2022 in mln., inclusief algemene ondersteuning.

(Bron: CBS, gemeentelijke rekeningen 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 en eigen bewerking).

Tabel 2F laat de netto lastenontwikkeling per volwassene zien. De doelgroep van de Wmo bestaat voornamelijk uit volwassenen. Het aantal volwassenen is ook in 2022 toegenomen. Per volwassene dalen de netto lasten *Maatschappelijke ondersteuning* van € 516 naar € 501; een daling van 2,9%. De lagere netto lasten worden gedeeld door een jaarlijks groter wordende populatie.

Lasten "MO" (inclusief AO)	Rekening 2018	Rekening 2019	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Vershil (22 - 21) %
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	€ 50	€ 58	€ 60	€ 60	€ 62	2,8%
Maatwerkdienstverlening 18+	€ 239	€ 267	€ 286	€ 293	€ 289	-1,6%
Geëscaleerde zorg 18+	€ 183	€ 184	€ 202	€ 162	€ 150	-7,5%
Totaal "MO" (inclusief AO)	€ 472	€ 510	€ 548	€ 516	€ 501	-2,9%
Relatief verschil jaar op jaar		8,0%	7,6%	-5,9%	-2,9%	
Aantal inwoners 18+	13.794.988	13.924.408	14.070.340	14.164.193	14.289.828	
Relatief verschil jaar op jaar		0,9%	1,0%	0,7%	0,9%	

Tabel 2F: gerealiseerde uitgaven cluster *Maatschappelijke ondersteuning* (inclusief algemene ondersteuning) in euro per volwassene (18 jaar en ouder).

(Bron: CBS, gemeentelijke rekeningen 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 en eigen bewerking).

3.1.5 Volksgezondheid

Tabel 2G geeft de ontwikkeling weer van het cluster in de periode 2018 tot en met 2022.

Uitgaven "Volksgezondheid" (inclusief AO)	Rekening 2018	Rekening 2019	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Vershil (22 - 21)	Vershil (22 - 21)%
Volksgezondheid	€ 787	€ 889	€ 909	€ 950	€ 973	€ 23	2,4%
Totaal "Volksgezondheid" (incl. AO)	€ 787	€ 889	€ 909	€ 950	€ 973		

Tabel 2G: netto lasten cluster "Volksgezondheid" in rekeningen 2018 tot en met 2022 in € mln., inclusief algemene ondersteuning.

(Bron: CBS, gemeentelijke rekeningen 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 en eigen bewerking).

3.1.6 Verdieping jeugd ten opzichte van andere clusters sociaal domein

Lasten (inclusief algemene ondersteuning)	Rekening 2019 t.o.v. 2018	Rekening 2020 t.o.v. 2019	Rekening 2021 t.o.v. 2020	Rekening 2022 t.o.v. 2021
Cluster Jeugd	10,4%	6,1%	7,4%	1,9%
Sociaal domein exclusief Jeugd	5,4%	1,8%	0,2%	9,4%
Cluster MO	9,1%	8,7%	-5,3%	-2,1%
Sociaal domein exclusief MO	5,5%	0,2%	5,7%	11,6%
Sociaal domein exclusief Jeugd + MO	2,9%	-3,1%	4,6%	17,7%
<i>Totaal Sociaal domein</i>	<i>6,6%</i>	<i>2,9%</i>	<i>2,1%</i>	<i>7,4%</i>
<i>Totaal andere clusters</i>	<i>5,8%</i>	<i>4,2%</i>	<i>1,5%</i>	<i>1,9%</i>
<i>Totaal alle lasten</i>	<i>6,3%</i>	<i>3,4%</i>	<i>1,8%</i>	<i>5,2%</i>

Tabel 2H: veranderingen van gemeentelijke uitgaven (inclusief algemene ondersteuning) sinds 2015. (Bron: CBS, gemeentelijke rekeningen 2015 t/m 2021 en eigen bewerking).

Lasten (inclusief algemene ondersteuning)	Rekening 2018	Rekening 2019	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022
Cluster jeugd	€ 1.505	€ 1.683	€ 1.796	€ 1.945	€ 1.989
Procentuele ontwikkeling (jaar op jaar)	12,2%	11,8%	6,7%	8,3%	2,3%
Aantal jongeren tot 18 jaar	3.386.096	3.357.755	3.337.245	3.311.222	3.300.844
Relatief verschil jaar op jaar	-0,5%	-0,8%	-0,6%	-0,8%	-0,3%

Tabel 2I: gerealiseerde netto lasten cluster 'Jeugd' (inclusief algemene ondersteuning) in euro per jongere tot 18 jaar. (Bron: CBS, gemeentelijke rekeningen 2015 t/m 2021 en eigen bewerking).

3.2 Andere gemeentelijke clusters: netto lasten in rekeningen 2028 tot en met 2022

In verhouding tot 2021 stegen de netto lasten in 2022 voor de clusters buiten het sociaal domein weer door. Daar waar deze clusters van 2018 tot en met 2020 tussen de 4 - 6% groeiden, stijgen de netto lasten van deze clusters in 2022 met 1,9%. Deze subparagraaf gaat nader in op de verschillende clusters, echter wel minder gedetailleerd dan bij het sociaal domein. Onder de *andere clusters* vallen:

- Cultuur & Onderwijs;
- Infrastructuur & Leefomgeving;
- Bestuur & Veiligheid.

Het totale aandeel van deze clusters in het gemeentelijk totaal daalt licht naar 38,2%.

Tabel 2K geeft een overzicht van de ontwikkeling van de netto lasten in de periode 2018 tot en met 2022.

	Rekening 2018	Rekening 2019	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Vershil (22 - 21)	Vershil (22 - 21)%
Cultuur & Onderwijs	€ 6.976	€ 7.284	€ 7.621	€ 7.719	€ 7.875	€ 156	2,0%
Infrastructuur & Leefomgeving	€ 3.330	€ 3.730	€ 3.969	€ 3.992	€ 4.245	€ 253	6,3%
Bestuur & Veiligheid	€ 3.597	€ 3.699	€ 3.745	€ 3.848	€ 3.732	€ -116	-3,0%
Totaal	€ 13.903	€ 14.714	€ 15.335	€ 15.559	€ 15.852	€ 293	1,9%
Totaal alle uitgaven	€ 35.240	€ 37.457	€ 38.733	€ 39.441	€ 41.504	€ 2.063	
Aandeel andere sectoren in totaal	39,5%	39,3%	39,6%	39,4%	38,2%	-1,3%	
Aandeel sociaal domein	60,5%	60,7%	60,4%	60,6%	61,8%	1,2%	

Tabel 2K: netto lasten in andere sectoren in rekeningen 2018 tot en met 2022 in € mln., inclusief algemene ondersteuning. (Bron: CBS, gemeentelijke rekeningen 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 en eigen bewerking).

3.2.1 Cultuur & onderwijs

De netto lasten in het cluster *Cultuur & Onderwijs* zien toe op een breed scala aan voorzieningen. Onder dit cluster vallen bijvoorbeeld schouwburgen, musea en amateurkunst, sport, recreatie, openbaar groen, onderwijshuisvesting en onderwijsachterstandenbeleid. De netto lasten van *Cultuur & Onderwijs* stijgen in 2022 naar € 7.875 miljoen (+ 2,0%).

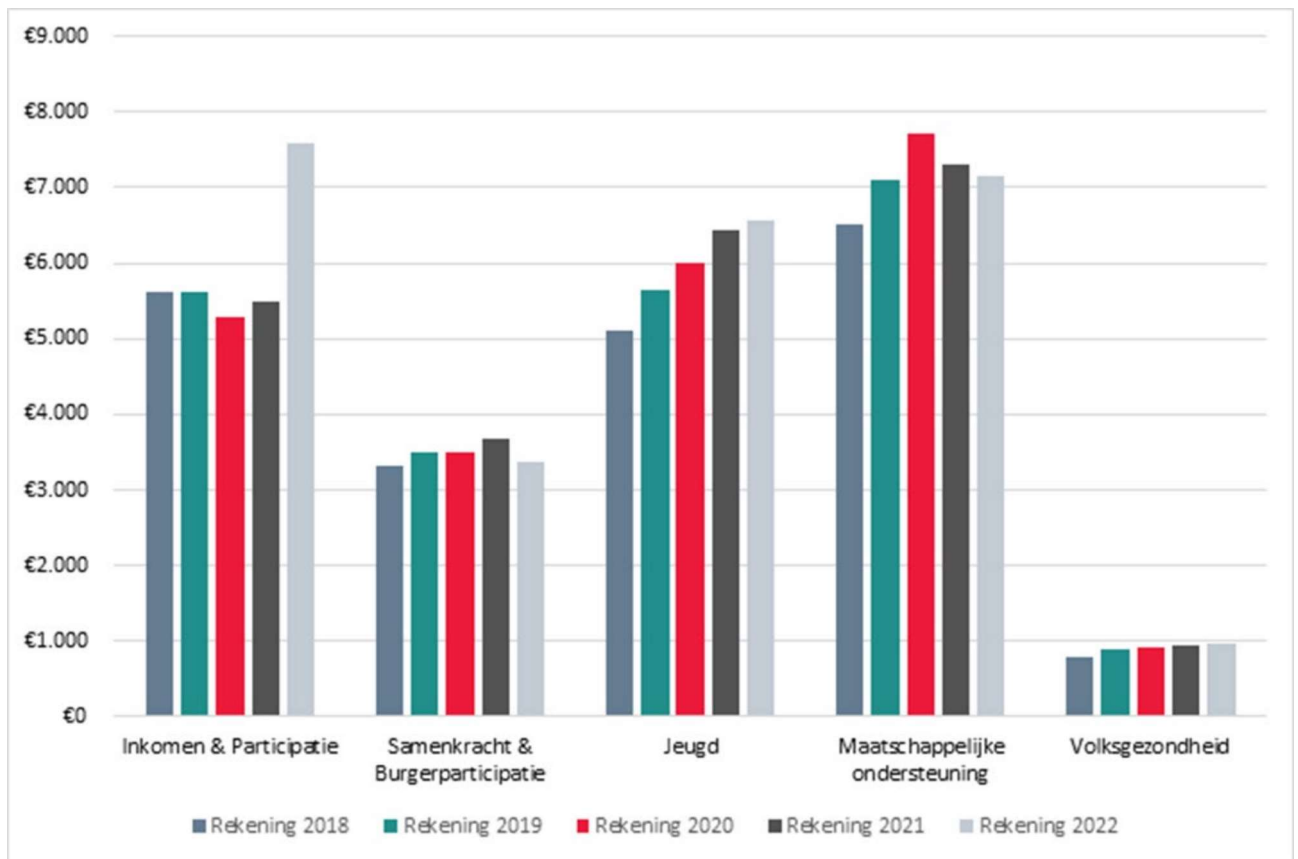
3.2.2 Infrastructuur & leefomgeving

Ook het cluster *Infrastructuur & Leefomgeving* is divers samengesteld. Binnen dit cluster vallen onder meer verkeer en vervoer, parkeren, riolering, afval, economische havens en waterwegen, cultureel erfgoed, wonen en bouwen en het openbaar vervoer. De netto lasten stijgen in 2022 door met een relatief hoog percentage van 6,3% (€ 253 miljoen).

3.2.3 Bestuur & veiligheid

Het cluster *Bestuur & Veiligheid* omvat de lasten voor het publieke bestuur (college en gemeenteraad), burgerzaken en openbare orde en veiligheid. In tegenstelling tot de voorgaande jaren dalen de netto lasten van dit cluster, waardoor dit cluster verschuift van de grootste stijging naar de grootste daling. De netto lasten dalen in 2022 naar € 3.7 miljard (-3%).

Grafiek 4 geeft een overzicht van de netto lasten per cluster in het sociaal domein.

Grafiek 4 : netto lasten in sociaal domein in rekeningen 2018 tot en met 2022 in mln., inclusief algemene ondersteuning. (Bron: CBS, gemeentelijke rekeningen 2018, 2019, 2020, 2021 en 2022 en eigen bewerking).

Gegevensbronnen

De data over gemeentelijke lasten en baten zijn afkomstig van de open data portaal van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De gemeentefondsgegevens komen van openbare documenten en bestanden die zijn aangeboden door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De bronnen zijn als voetnoot opgenomen in de tekst.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Toelichting taakvelden sociaal domein

Bijlage 1.1 Inkomen & participatie

Taakveld	Omschrijving
Inkomensregelingen (6.3)	<p>Tot dit taakveld behoren alle inkomens- en bijstandsvoorzieningen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ inkomensvoorzieningen en loonkostensubsidies op grond van de Participatiewet; ■ geneeskundige en andere adviezen in verband met de bijstandsverlening; ■ IOAW (Wet inkomensvoorzieningen oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers); ■ IOAZ (Wet inkomensvoorzieningen oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen); ■ kosten van levensonderhoud uit het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz 2004); ■ kosten levensonderhoud voor startende ondernemers uit Bbz 2004; ■ socialezekerheidsregelingen van het Rijk zoals bijvoorbeeld eenmalige uitkeringen voor minima; ■ gemeentelijk armoedebeleid: bijzondere bijstand, kwijtschelding gemeentelijke belastingen en heffingen, korting op musea, sportclubs, etc., meerkosten bij werk in geval van handicap of chronische ziekte, etc. <p>Tot dit taakveld behoort niet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ schuldhulpverlening hoort thuis onder taakveld 6.71 (Wmo).
Begeleide participatie (6.4)	<p>Tot dit taakveld behoren voorzieningen ter bevordering van maatschappelijke participatie die niet gericht zijn op doorstromen naar arbeid:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ beschut werken; ■ bestaande werkverbanden sociale werkvoorziening, bestaande Wsw en begeleid werken dienstbetrekkingen; ■ dagbesteding. <p>Tot dit taakveld behoren niet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ participatievoorzieningen gericht op (her)integratie in het arbeidsproces (6.5); ■ de baten die betrekking hebben op het Wsw-budget (integratie-uitkering sociaal domein). Deze horen thuis onder taakveld 0.7 (uitkering gemeentefonds).
Arbeidsparticipatie (6.5)	<p>Tot dit taakveld behoren alle op arbeid gerichte participatie- en re-integratievoorzieningen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ re-integratie-instrumenten, waaronder Work First, proefplaatsing, participatieplaatsingen, vrijwilligerswerk/ sociale activering, detacheringsbanen, scholing, duale trajecten; ■ erkenning van Verworven Competenties (EVC), ondersteuning bij starten van een eigen bedrijf, bepaalde vormen van tijdelijke loonkostensubsidie (voor zover ingezet als re-integratie-instrument); ■ stimuleringsmaatregelen, waaronder Inkomensvrijlating, stimuleringspremies, vrijlating onkostenvergoeding vrijwilligerswerk, onkostenvergoedingen, No-riskpolis; ■ voorzieningen, waaronder Jobcoach, begeleiding Werkvoorzieningen zoals: werkplekaanpassingen, vervoersvoorzieningen, doventolk, braileregels, aangepast rolstoel, etc.; ■ loonwaardebepaling; ■ inburgering (WI) cursus Nederlands; ■ voorzieningen ter voorbereiding van een zelfstandig bestaan als startend ondernemer en ter begeleiding van startende ondernemers uit het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz). <p>Tot dit taakveld behoren niet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ volwasseneneducatie; ■ de baten en lasten voor de Wet sociale werkvoorziening (6.4); ■ niet op arbeid gerichte voorzieningen voor dagbesteding (6.4); ■ de meer permanente vorm van loonkostensubsidie voor mensen met een arbeidsbeperking die uit het inkomensdeel van de Participatiewet wordt gefinancierd (6.3).

Bijlage 1.2 Samenkracht en burgerparticipatie

Taakveld	Omschrijving
Samenkracht & Burgerparticipatie (6.1)	<p>Tot dit taakveld behoren algemene voorzieningen (waarvoor geen individuele beschikking van de gemeente nodig is) gericht op participatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ondersteunen op participatie gerichte burgerinitiatieven, ondersteuning vrijwilligers en mantelzorg; ■ sociaal en cultureel werk, Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW), wijkopbouw ■ preventie (bijv. eenzaamheidsbestrijding, preventie op het gebied van GGZ); ■ buurt- en clubhuizen; ■ LHBT-beleid; ■ collectief aanvullend vervoer; ■ toegankelijkheid voorzieningen (inclusie); ■ kinderopvang: toezicht op en handhaving van de kwaliteit van de kinderopvang en peuteropvang; ■ lasten aanvraag en verstrekking kinderopvangtoeslag Sociaal Medische Indicatie; ■ activiteiten volgend uit de Wet Inburgering; ■ noodopvang vluchtelingen; ■ Vreemdelingen. <p>Tot dit taakveld behoren niet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ peuterspeelzalen; ■ inburgering oudkomers (6.5 - Cluster Inkomen & Participatie).
Wijkteams (6.2)	<p>Tot dit taakveld behoren alle loketvoorzieningen gericht op het identificeren van eigen kracht en het geleiden naar de juiste vorm van individuele ondersteuning (maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening):</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ voorlichting; ■ advisering; ■ cliëntondersteuning; ■ toegang tot 1^e en 2^e-lijnsvoorzieningen; ■ ondersteuning gedupeerde ouders kinderopvangtoeslagaffaire; ■ preventie; ■ vroegsignalering. <p>Tot dit taakveld behoren niet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ dienstverlening van de wijkteams met het karakter van maatwerk dienstverlening Wmo (6.71 - cluster Wmo).

Bijlage 1.3 Jeugd

Taakveld	Omschrijving
Maatwerk-dienstverlening 18- (6.72)	<p>Tot dit taakveld behoren vormen van jeugdhulp die door de gemeente als individuele (niet vrij toegankelijke) voorziening worden aangemerkt waaronder begrepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ begeleiding 18-, jeugd- en opvoedhulp; ■ jeugd-GGZ; ■ jeugdzorg aan verstandelijk beperkten; ■ vervoer (18-); ■ PGB Jeugd; ■ persoonlijke verzorging en kortdurend verblijf voor de doelgroep 18-; ■ jeugdzorg-plus (gesloten jeugdhulp).
Geëscaleerde zorg 18 - (6.82)	<p>Tot dit taakveld behoren maatregelen gericht op de opvang en het verbeteren van de veiligheid van kinderen en jeugdigen 18- met inbegrip van maatwerkdienstverleningsmaatregelen voor jeugdigen die in de desbetreffende opvangvoorzieningen verblijven:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ kinderbeschermingsmaatregelen, aanpak kindermishandeling; ■ jeugdreclassering; ■ opvang (18-); ■ vrouwenopvang/ huiselijk geweld (Veilig Thuis) (18-); ■ beschermd wonen (18-); ■ programma's rond verslaving (18-); ■ PGB Jeugd; ■ individuele maatwerkdienstverlening voor jeugdigen 18- in opvangvoorziening; ■ zorg die wordt verleend in het kader van de Wet verplichte GGZ en de Wet zorg en dwang; ■ ouderbijdragen.

Bijlage 1.4 Maatschappelijke ondersteuning

Taakveld	Omschrijving
Maatwerk-voorzieningen (Wmo) (6.6)	<p>Tot dit taakveld horen materiële voorzieningen om zelfstandig te kunnen functioneren (Wmo) voor mensen met fysieke beperkingen die op basis van een beschikking verstrekt worden:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ huisautomatisering (domotica); ■ woningaanpassingen; ■ hulpmiddelen; ■ overige voorzieningen gehandicapten; ■ gehandicaptenparkeerkaart (inclusief leges); ■ eigen bijdragen. <p>Niet tot dit taakveld behoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ maatwerkvoorzieningen Wmo voor personen die in een opvangvoorziening verblijven.
Maatwerk-dienstverlening 18+ (6.71)	<p>Tot dit taakveld behoort dienstverlening aan individuele cliënten met een beperking (fysiek/psychisch) die zelfstandig wonen en die ondersteuning behoeven in de vorm van beschikbare uren op basis van een toekenningsbeschikking:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ individuele begeleiding; ■ huishoudelijke verzorging; ■ respijtzorg ten behoeve van mantelzorgers; ■ individueel vervoer; ■ financiële tegemoetkoming voor personen met een fysieke beperking, een psychische of psychosociale beperking van daarmee verband houdende extra kosten; ■ schuldhulpverlening; ■ PGB Wmo; ■ eigen bijdragen. <p>Tot dit taakveld behoren niet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ immateriële voorzieningen die verstrekt worden aan cliënten die gebruik maken van opvang en beschermd wonen (6.81).
Geëscaleerde zorg 18 + (6.81)	<p>Tot dit taakveld behoren alle opvang- en beschermd wonen voorzieningen met inbegrip van eventuele maatwerkdienstverlening en maatwerkvoorzieningen voor personen die in de betreffende opvangvoorzieningen verblijven:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ vrouwenopvang, aanpak huiselijk geweld (Veilig thuis); ■ beschermd wonen voor personen met psychische of psychosociale problemen; ■ inloof functie GGZ; ■ maatschappelijke opvang voor cliënten met een meervoudige problematiek, waaronder verslaving; ■ Wmo-maatwerkdienstverlening en -maatwerkvoorzieningen bij opvang; ■ zorg die wordt verleend in het kader van de Wet verplichte GGZ en de Wet zorg en dwang.

Bijlage 1.5 Volksgezondheid

Taakveld	Omschrijving
Volksgezondheid (7.1)	<p>Tot dit taakveld maatregelen ter bescherming van de gezondheid van de bevolking als geheel, van specifieke risicogroepen, van jeugd en van ouderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ het monitoren van de gezondheidssituatie; ■ uitvoering van preventieprogramma's, het vroegtijdig signaleren van specifieke stoornissen en gezondheidsbedreigende factoren; ■ uitvoering van programma's voor gezondheidsbevordering en maatregelen tegen bedreigingen van de gezondheid; ■ bestrijding van infectieziekten en aanbieden van vaccinaties; ■ het geven van voorlichting, advies en begeleiding; ■ het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders; ■ het bewaken van gezondheidsaspecten in bestuurlijke beslissingen; ■ het bevorderen van medisch milieukundige zorg; ■ het bevorderen van technische hygiëne zorg; ■ het bevorderen van psychosociale hulp bij rampen; ■ centra voor Jeugd en Gezin; ■ ambulance en ziekenvervoer.

LEDEN PROJECTGROEP

Aan de totstandkoming van dit rapport hebben verschillende mensen bijgedragen.

- Mw. G. Smid, portefeuille directeur sociaal domein, gemeente Dordrecht - NDS
- Dhr. H. Kuipers, directeur sociaal domein gemeente Amersfoort - NDS
- Dhr. B. Steiner, senior beleidsadviseur gemeentefinanciën - VNG
- Dhr. M. Poppema, business controller sociaal domein, gemeente Zwolle - Divosa
- Dhr. J. Huijts, procesmanager - Divosa
- Dhr. B. Ouwehand, procesmanager financiën - Divosa

COLOFON

Auteurs:

- Dhr. A.J.M. Revenboer, partner BDO Advisory
- Mw. Z. van Kooten, senior manager BDO Advisory
- Dhr. W. Meijer, senior adviseur BDO Advisory
- Dhr. B. Derison, adviseur BDO Advisory
- Dhr. M. Hartmann, adviseur BDO Advisory

Deze publicatie is zorgvuldig voorbereid en tot stand gekomen, maar is in algemene bewoordingen gesteld en bevat alleen informatie van algemene aard. De in deze publicatie opgenomen informatie kan komen uit algemeen verkrijgbare bronnen, zodat wij niet kunnen instaan of verantwoordelijk gehouden kunnen worden voor de juistheid, volledigheid en actualiteit van de gebruikte informatie en de wijze waarop deze informatie in de publicatie is verwerkt. Daarbij bevat deze publicatie geen advies voor concrete situaties, zodat uitdrukkelijk wordt afgeraden om zonder advies van een deskundige op basis van de informatie in deze publicatie te handelen, na te laten of besluiten te nemen. Voor het verkrijgen van een advies dat is toegesneden op uw concrete situatie, kunt u zich wenden tot BDO Advisory B.V. of een van haar adviseurs. BDO Advisory B.V., de met haar gelieerde partijen en haar adviseurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor schade die het gevolg is van handelen, nalaten of het nemen van besluiten op basis van de informatie in deze publicatie.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op enige andere wijze, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

nieuwe perspectieven

In de nieuwe economie doen kansen zich sneller voor dan ooit. Nieuwe spelregels geven een boost aan zakelijk werken. En een nieuwe generatie staat klaar om het anders te doen. Beter, slimmer, innovatiever. Wie succesvol wil ondernemen, moet zelf ook vernieuwen. Open staan voor verandering. En met open vizier kijken naar de mogelijkheden die voor ons liggen.

Nieuwe perspectieven, dát is wat BDO u wil bieden. En kan bieden, dankzij onze unieke combinatie van lokale marktkennis en een internationaal netwerk. Persoonlijke dienstverlening en een professionele aanpak. BDO helpt u graag om vanuit een andere invalshoek naar uw business te kijken. Zodat u de juiste beslissingen neemt om uw organisatie sterker, wendbaarder en succesvoller te maken. Of u nu een mkb-bedrijf, familiebedrijf, publieke organisatie of internationale onderneming bent.

BDO kijkt graag met u vooruit. Samen komen we tot nieuwe inzichten en nieuwe kansen in uw markt. Samen creëren we nieuwe perspectieven.

BDO Accountants & Adviseurs verleent vanuit 17 vestigingen in heel Nederland en met ruim 2.600 professionals diensten op het gebied van accountancy, belastingadvies en advisory.

BDO adviseert ondernemingen in tal van branches en is sterk in de advisering aan het Nederlandse middenbedrijf, (semi-) overheidsinstellingen en familiebedrijven. Of het nu gaat om een controle van uw jaarrekening, de begeleiding van een ingewikkelde overname of een fiscaal advies op maat.

In alle gevallen heeft u te maken met professionals. Zowel lokaal, regionaal, landelijk als internationaal. BDO maakt deel uit van het internationale BDO-netwerk (actief in 164 landen, meer dan 111.000 medewerkers wereldwijd) dat bestaat uit zelfstandige en onafhankelijke organisaties, die over de hele wereld onder de merknaam BDO actief zijn op het gebied van de zakelijke dienstverlening. Dat maakt ons in alle opzichten bijzonder betrokken. Kijk voor meer informatie op www.bdo.nl.

All rights reserved 2024